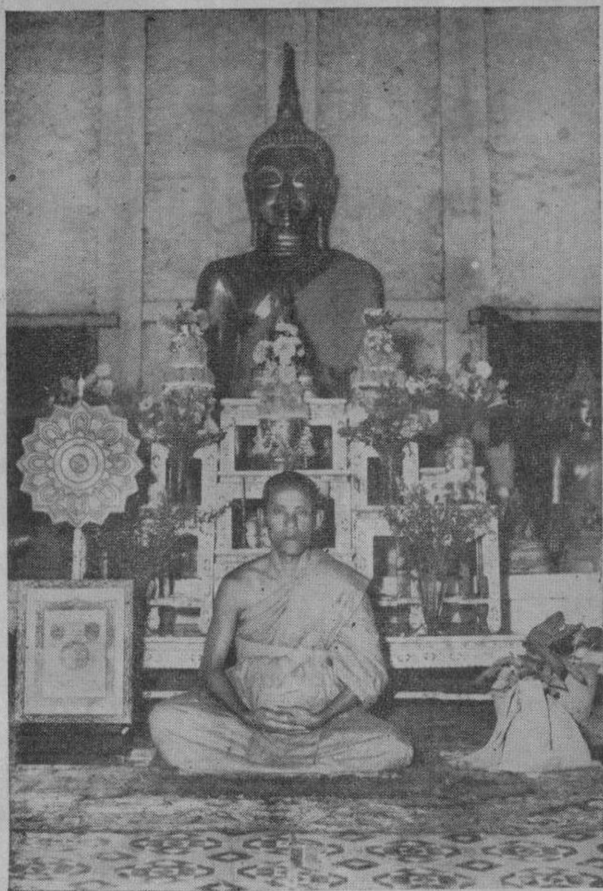
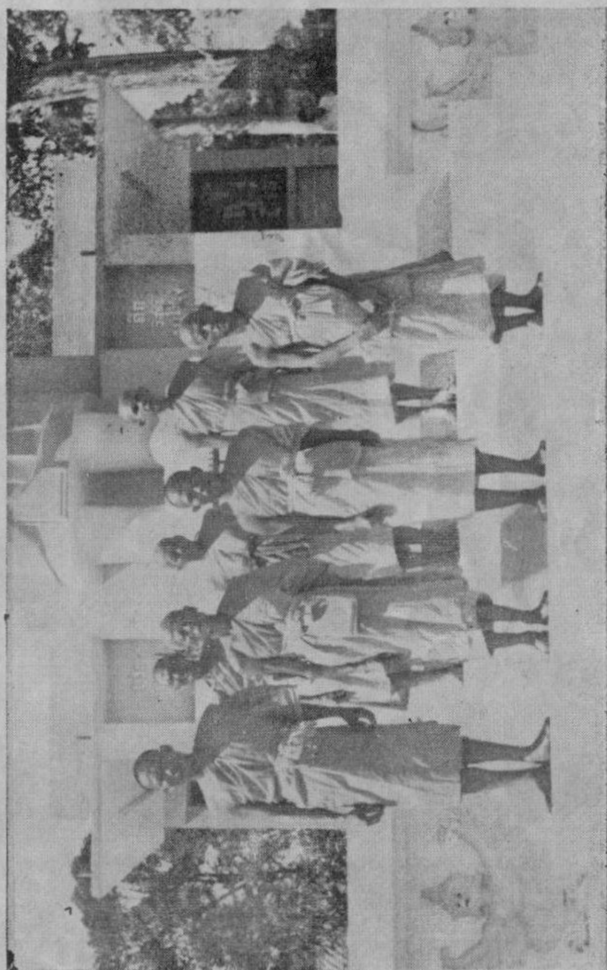
LOST

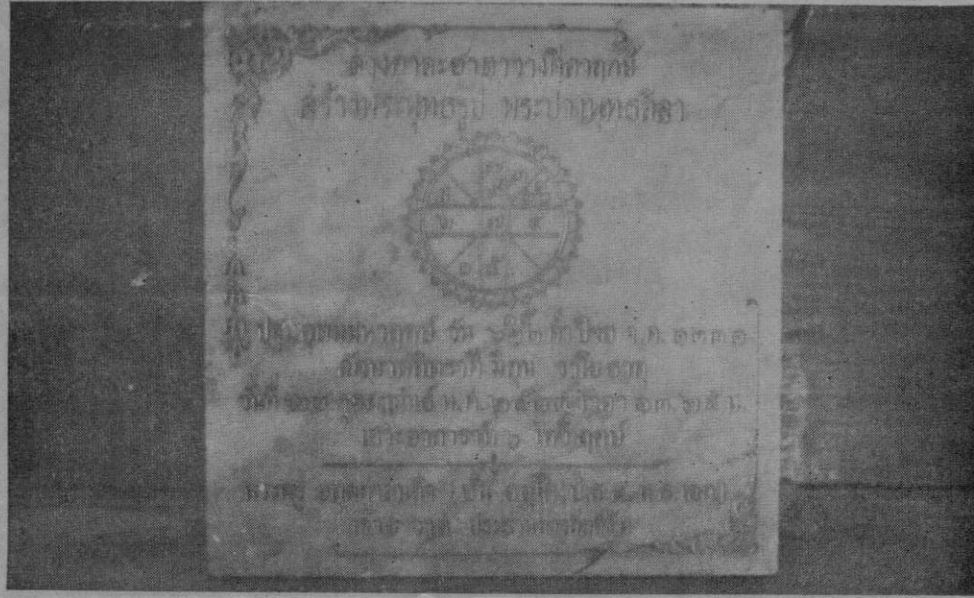
LOST

พระครูคดุลศาสนกิจ (เจ้าอาวาส)
วัดโบสถ์ ปราจีนบุรี ผู้ดำเนินงานสร้างพระพุทธรูปปางลีลา

สิริมงคลนิมิต

โดย

พระครูอดุลศาสนกิจ (ชั้น อตุโล)

ที่ระลึกเนื่องในงานฉลองพระพุทธรูปปางลีลา (พระยืน)

ณ วัดโบสถ์ อ. เมือง จ. ปราจีนบุรี

๑๓ เมษายน ๒๕๑๔

คำปรารภ

เนื่องด้วยคณะสงฆ์พร้อมด้วยประชาชนชาวบ้านตำบลวัดโบสถ์ ต. บางเดชะ ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจาคทรัพย์สร้างพระพุทธรูปปางลีลา (พระยืน) ขนาดสูง ๕ วา ๑ ศอก ๕ นิ้ว ขึ้นไว้ ณ ที่วัดโบสถ์ หมู่ที่ ๔ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ได้กระทำพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๓ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ เวลา ๑๓.๔๕ น. (วันมาฆะบูชา ปีจอ โทศก พระครูพิพัฒน์ธรรมคณี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ธนบุรี เป็นผู้กำหนดฤกษ์) โดยมีนายบุญส่ง สมใจ ส.ส. ปราจีนบุรี เป็นประธานในพิธี

โครงสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ ได้ใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก ก่ออิฐถือปูนรอบนอกภายในเป็นช่อง พร้อมกันนี้ได้สร้างตึกรับรองสองชั้นอีก ๑ หลัง ติดกับด้านหลังองค์พระพุทธรูป เริ่มทำการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ ๑๐

เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ตรงกับวันขึ้น ๕ ค่ำเดือน ๕ สร้างเสร็จเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ รวมเวลาก่อสร้าง ๑๗๐ วัน เป็นเงินค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๒๗ ๔๕๔ บาท (หนึ่งแสนสองหมื่นเจ็ดพันสี่ร้อยห้าสิบสี่บาทถ้วน)

พระพุทธรูปองค์นี้ได้สร้างขึ้น บนเนินพระปรางค์สององค์ อันเป็นปูชนียวัตถุที่เก่าแก่ของวัด ซึ่งในปัจจุบันได้ถูกภัยธรรมชาติทำลาย จน เหลือ แต่ กองอิฐและมูลดิน ท่านเจ้าอธิการภู เกสโร อดีตเจ้าอาวาส วัดโบสถ์ มีความดำริที่จะสร้างเป็นพระมณฑปขึ้นไว้ จึงได้สร้างฐานเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กล้อมรอบไว้แต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ แต่ไม่ทันสำเร็จ เนื่องจากมีอุปสรรคบางประการ ต่อมาทางคณะสงฆ์อันประกอบด้วย พระภิกษุสามเณรพร้อมด้วยประชาชนได้ช่วยกันปรับพื้นที่ โดยทำการเกลี่ยกองอิฐ และมูลดินให้เสมอกัน เพื่อจะใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างพระพุทธรูปปางลีลา ต่อจากนั้นได้เทคอนกรีตเสริมเหล็กก่ออิฐล้อมไว้อีกชั้นหนึ่ง ครั้นเมื่อวันพุธที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ตรงกับวันขึ้น ๖ ค่ำเดือน ๗ เวลา ๑๑.๐๐น. ในขณะที่พระภิกษุวิชัย สายเพชร ได้ใช้จอบขุดไปพบ

ไหโบราณขนาดเล็ก มีหู ๔ หู ซึ่งอยู่ภายในกองอิฐล้อมรอบ ลึกจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร ทางด้านทิศตะวันออกของององค์พระปรางค์ เมื่อนำไหนั้นขึ้นมาแล้ว พระภิกษุเสรี กลีบอุบล ได้ใช้จอบทุบไหนั้นให้แตกจากกัน ปรากฏว่าในไหนั้นมีพระเครื่องบรรจุไว้ประมาณ ๗๐ องค์ รวมที่ชำรุดบ้างดีบ้าง ในขณะที่ขุดพบไหนั้น ปรากฏว่าได้มีฝนตกโปรยลงมาพอสมควร เมื่อจัดการเก็บพระเครื่องเรียบร้อยแล้วฝนได้หายสนิท นับว่าเป็นปรากฏการณ์อันน่าอัศจรรย์ยิ่ง พระเครื่ององค์ดี ๆ ได้มีผู้มาขอรับไปบูชากันจนหมด ส่วนองค์ที่ชำรุดและผงภายในไหพร้อมด้วยไหที่บรรจุพระเครื่องนั้น ได้ทำการบด ป็นผงผสมทำเป็นพระเครื่องจำลองตามแบบที่ขุดพบไว้ (พระเครื่องที่ขุดพบนั้น เป็นเนื้อชินสีเขียว ปางพระร่วงนั่งส่วนกว้างโดยประมาณ ๑ นิ้ว สูง ๑½ นิ้ว) โดยอาศัยเหตุที่ขุดพบพระเครื่องในครั้งนี้ จึงได้ถือเป็นมงคลนาม ขนานนามองค์พระพุทธรูปปางลีลา (พระยืน) ที่ได้จัดสร้างขึ้นในครั้งนี้ว่า "พระสิริมงคลนิมิต" เหตุผลที่สร้างพระพุทธรูปนี้ คือ

๑. เพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

๒. เพื่อให้เป็นปูชนียวัตถุสำคัญประจำวัด และจังหวัดปราจีนบุรี

๓. เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ท้องถิ่น และแก่ผู้มานมัสการ

เมื่อการก่อสร้างได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงเห็นสมควรจะได้ทำพิธีฉลององค์พระเพื่อเพิ่มบุญกุศลให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ในโอกาสนี้เห็นสมควรจะได้จัดพิมพ์หนังสือขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อเผยแพร่และสมนาคุณแก่ผู้มีจิตศรัทธามาร่วมในงานพิธีครั้งนี้ และหนังสือนี้ก็ได้ให้ชื่อว่า "สิริมงคลนิมิต" เช่นเดียวกัน

อนึ่ง ในวันทำพิธีวางศิลาฤกษ์ ก่อสร้างพระพุทธรูป และในวันพิธีฉลองในครั้งนี้ ทางวัดโบสถ์ได้รับความกรุณาจากบรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเป็นอันดียิ่งงานทั้งหลายจึงได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความ เรียบร้อย ทุกประการ ในนามของวัดโบสถ์ จึงขออนุโมทนาสาธุการแด่ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือกับทางวัดไว้ ณ โอกาส

นี้ด้วย ขอทุกท่านจงเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ตลอดกาลนาน ขอบุญกุศลที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญในคราวนี้ จงดลบรรดาลให้สรรพสัตว์ทั้งมวล จงประสบแต่ความสุขโดยทั่วหน้ากันเทอญ ฯ

พระครูอดุลศาสนกิจ (เจ้าอาวาส)

วัดโบสถ์ ปราจีนบุรี

กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

ประวัติวัดโบสถ์

วัดโบสถ์เป็นวัดที่สร้างมาแต่ครั้งโบราณกาล (ปัจจุบันไม่สามารถจะค้นหาหลักฐานเป็นการยืนยันได้ นอกจากพัทธสีมารอบพระอุโบสถเท่านั้น) ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง หมู่ที่ ๔ ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีเนื้อที่ประมาณ ๓๕ ไร่ ซึ่งมีอาณาเขตดังนี้.—

ทิศเหนือจรดบริเวณริมคลองตาหลวง

ทิศตะวันออกจรดแม่น้ำบางประกง

ทิศใต้ จรดที่ดินของนายทิน นางสารภี ทิพยจันทร์

ทิศตะวันตก จรดบริเวณทุ่งนา

สถานที่ตั้งวัดอยู่ห่างจากตัวจังหวัดมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร ในปัจจุบันการคมนาคมจากตัวจังหวัดถึงวัดไปได้ทั้งทางบก และทางน้ำ คือ

ทางบกโดยรถยนต์วิ่งไปตามถนนเลียบริมฝั่งแม่น้ำบางประกงทางฝั่งซ้ายลงไปทางใต้ประมาณ ๑๐ นาที จะมีป้ายบอกทางแยกเข้าวัดซึ่งอยู่ห่างจากถนน ประมาณ ๕๐๐ เมตร

ทางน้ำ โดยลงเรือประจำทางที่ท่าเรือปราจีนบุรี ลงไปทางใต้ของแม่น้ำบางประกงประมาณ ๒๐ นาที จึงถึงวัด

วัดนี้ย่อมเจริญและทรุดโทรมไปตามยุคตาม สมัย นับแต่ท่านเจ้าอธิการภู เกสโร ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโบสถ์ได้เจริญขึ้นโดยลำดับ ทั้งในด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแพร่ และด้านการสาธารณูปการ ตลอดจนในกิจการด้านอื่น ๆ เมื่อท่านเจ้าอธิการภู เกสโร ได้ถึงแก่มรณะภาพลงเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ทางคณะสงฆ์ จึงได้แต่งตั้งให้พระมหาชั้น อตุโล อายุ ๒๙ พรรษา ๗ วิทยะฐานะเปรียญธรรม ๕ ประโยค นักธรรมเอก ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสตั้งแต่วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๙ สืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสแล้ว ท่านได้เจริญรอยตามแนวปฏิบัติของท่านเจ้าอธิการภู เกสโร อดีต

เจ้าอาวาสในด้านต่าง ๆ ตลอดมา พร้อมทั้งได้ทำการพัฒนาวัด บูรณะปฏิสังขรณ์และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ซึ่งสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่วัดโบสถ์ ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้

ถาวรวัตถุ

ในปัจจุบนมีถาวรวัตถุและสิ่งก่อสร้าง ปรากฏอยู่ดังนี้ คือ พระอุโบสถขนาดใหญ่ ๑ หลัง ในปัจจุบันมีลักษณะทรุดโทรมอยู่บ้าง เนื่องจากได้ก่อสร้างมานานปีแม้ว่าจะมีการบูรณะซ่อมแซมตลอดมา จนไม่ปรากฏลักษณะเดิม(ของเดิมบริเวณหลังคาและหน้าบัณย์ประดับด้วยกระจกสี และถ้วยชามสีต่างๆ สวยงามมาก) ภายในพระอุโบสถมีองค์พระ ประธาน ขนาดใหญ่ ประดิษ ฐานอยู่ ๑ องค์ แวดล้อมด้วยพระปัญจวัคคีย์ ๕ องค์ เป็นที่น่าสังเกตว่า พระทุกองค์ที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระอุโบสถนั้น แกะสลักจากหินศิลาแลงทั้งสิ้นพัทธสีมารอบพระอุโบสถมี ๘ คู่ เป็นใบสีมาที่แกะสลักจากหินศิลาแลงเป็นลวดลายต่าง ๆ ปักลงในพื้นดินเป็นคู่สองชั้นแปลกกับวัดอื่นๆ ในย่านเดียวกัน ศาลาการเปรียญ ๑ หลัง กุฏิเป็นตึกบ้างไม้บ้างรวม ๖ หลัง การประปาประ

จำวัด ๑ ชุด เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ๒ เครื่อง เมรุเผาศพ ๑ เมรุ (ในปัจจุบันทรุดโทรมมาก ทางวัดมีความดำริที่จะก่อสร้างขึ้นใหม่เป็นแบบทันสมัย แต่ยังขาดแคลนทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง) มีเครื่องตั้งศพ ๑ ชุด ศาลาท่าน้ำ ๔ หลัง โรงเรียนประถมระดับชั้น ป. ๑—ป. ๗ อาคารไม้ ๒ หลัง ระดับชั้นมัธยม ม.ศ. ๑ ม.ศ. ๓ อาคารไม้ ๑ หลัง สำนักงานผดุงครรภ์ ๑ หลัง และอื่น ๆ อีกมาก อนึ่ง ทางวัดเคยมีพระนารายณ์อยู่ ๑ องค์ แต่ในปัจจุบันทางราชการได้นำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธ ภัณฑ์ สถาน แห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๓

ถาวรวัตถุและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เหล่านี้ได้เกิดขึ้นในสมัยที่ท่านพระมหาชั้น อตุโล ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสเกือบทั้งสิ้น

ประวัติเดิม

ชื่อ ชั้น นามสกุล น้ำผึ้ง เกิด ณ วันพุธที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ตรงกับวันขึ้น ๗ ค่ำเดือนยี่ปีมะเมีย ที่บ้านเกาะ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางเดชะ อ. เมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีพี่น้องรวม ๗ คน คือ.—

๑. นางต่อม น้ำผึ้ง

๒. นางพลอย จัยสิทธิ์

๓. นายครุฑ มานะกิจ

๔. นายเสงี่ยม ฤทธิ์มานะ (อุปสมบท)

๕. เป็นชายเสียชีวิตแต่เยาว์วัย

๖. พระครูอดุลศาสนกิจ (ชั้น อตุโล)

๗. นายบ่วน สุชาติ

บรรพชาอุปสมบท

เมื่ออายุครบบรรพชาอุปสมบทแล้ว ได้เข้าทำการบรรพชาอุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดบางคาง ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ตรงกับวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๗ ปีเถาะ เวลา ๑๔.๑๕ น. โดยมีท่านพระครูอุทัยธรรมธารี (ตี่) วัดท้าวอู่ทอง เป็นพระอุปัชฌายะ พระอธิการปั้ง วัดเทวบุตร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ท่านเจ้าอธิการต่าน วัดแจ้ง เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้นามฉายาว่า "อตุโล"

การศึกษา

หลังจากได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว ได้ศึกษาพระธรรมวินัยตลอดจนได้ศึกษาพระปริยัติธรรม และได้เข้าสอบทั้งนักธรรมและบาลีในสมัยต่าง ๆ ดังนี้ คือ.–

พ.ศ. ๒๔๗๒ สอบได้นักธรรมชั้นตรี

พ.ศ. ๒๔๗๓ สอบได้นักธรรมชั้นโท

พ.ศ. ๒๔๗๕ สอบได้นักธรรมชั้นเอก

พ.ศ. ๒๔๗๗ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๓

พ.ศ. ๒๔๗๘ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๔

การปกครอง

ได้รับมอบหน้าที่ใน ด้าน การ ปก ครอง จาก ทางคณะสงฆ์เป็นลำดับดังนี้

พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พ.ศ. ๒๔๗๙ เป็นเจ้าอาวาสวัดโบสถ์

พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นสาธารณูปการอำเภอเมือง

พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นเจ้าคณะตำบลวัดโบสถ์

พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นรองเจ้าคณะอำเภอเมือง ปราจีนบุรี

การสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ก่อสร้างฝาผนังพระอุโบสถ ซึ่งทรุดโทรมและได้บูรณะใหม่ทั้งหมด รวมทั้งพระพุทธรูปภายในพระอุโบสถด้วย

พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้บูรณะกุฎิใหม่ ๖ หลัง

พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้สร้างอาคารเรียน พระปริยัติ–ธรรม ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้สร้างเมรุเผาศพประจำวัด

พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้สร้างกุฎิเพิ่มขึ้น ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้สร้างโรงเรียน มัธยม ชั่ว คราวขึ้น ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้ขอ เปิด โรง เรียน แผนก มัธยมวิสามัญศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมปีที่ ๑–๖ (ป. ๕–ม.ศ. ๓)

พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสมทบทุนร่วมกับทางราชการสร้างอาคาร เรียน ถาวร ขึ้น ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้จัดตั้งสำนัก งาน ผดุงครรภ์ ประจำตำบลขึ้น และได้จัดสร้างศาลาพักร้อนประจำสำนัก

งาน ๑ หลัง (ในขณะนี้ได้ขอเปิดเป็นสถานีอนามัยชั้น ๒ แล้ว)

พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ร่วมบริจาค เงิน ร่วมกับ ผู้มี จิต ศรัทธา และทางราชการสร้างอาคารเรียนระดับชั้นประถมชั้น ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้จัด สร้าง ศาลาการ เปรียญ ขึ้น ใหม่ ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้จัดสร้างกุฏิตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้จัดสร้างกุฏิตึก ๑ หลัง สร้าง ถนนดินภายในบริเวณวัด ๒ สาย

พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้จัดสร้าง ประปา ขึ้น ประ จำ วัด สร้างศาลาท่าน้ำ ๑ หลังซ่อมแซมหลังคาพระอุโบสถเสียใหม่

พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้จัดสร้างศาลาท่าน้ำ พร้อมด้วย สะพาน ๔ แห่ง พร้อมกับได้จัดการถมพื้นที่ภายในบริ–บริเวณวัดให้เสมอกัน

พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้จัดสร้าง ฐาน พระ เพื่อ เตรียม สร้างพระปางลีลา

พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้จัดสร้างพระพุทธรูปปางลีลา ๕ วา ๑ ศอก ๕ นิ้วขึ้นไว้ประจำวัด

การเผยแพร่

ได้จัดให้มีเทศนา สั่งสอน พุทธบริษัท ตาม โอกาส อันสมควร และได้แต่งหนังสือธรรมเพื่อแจกแก่ประชาชนทั่วไป พร้อมทั้งได้ตั้งระเบียบแบบแผนกฎกติกาเพื่อความเจริญแก่หมู่คณะ

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรพัดยศ เป็นพระครูชั้นตรี ในราชทินนามว่า พระครูอดุล–ศาสนกิจ ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลวัดโบสถ์

พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้รับพระราชทานสัญญา บัตรพัดยศ เลื่อนเป็นพระครูชั้นโท ในราชทินนามเดิม ดำรงตำแหน่งรองเจ้าคณะอำเภอเมือง ปราจีนบุรี

โครงการที่ทางวัดจะจัด สร้างใน โอกาศ ต่อไป คือ สร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่แทนของเดิมซึ่งทรุดโทรม เป็นอัน

มาก และจัดสร้างเมรุเผาศพแบบมาตรฐาน แต่ทางวัดก็ยังไม่สามารถจะดำเนินงานได้ เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ ท่านผู้ใดมีความประสงค์ที่จะรับเป็นเจ้าภาพ หรือมีจิตศรัทธาจะร่วมบริจาคทุนในการก่อสร้าง แจ้งความประสงค์ได้ทุกเวลาที่วัดโบสถ์นี้

วิโรจน์

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

คำชี้แจง

หนังสือเล่มนี้ อาตมาได้เรียบเรียงขึ้นเองบ้าง คัดลอกมาจากที่ต่าง ๆ บ้าง เช่น มงคลสูตร พุทธภาษิต และหน้าที่อุบาสกอุบาสิกา ตลอดจนหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับงานพิธีมงคลฉลองพระพุทธรูปในครั้งนี้ และเพื่อให้เป็นศิริมงคลแก่ผู้นำไปประพฤติปฏิบัติ โดยทั่วกัน

อนึ่ง ความดีที่จะพึงเกิดขึ้นจากหนังสือเล่มนี้ ขอมอบอุทิศให้ท่านผู้บริหารพระพุทธศาสนาสืบต่อกันมา กับขอมอบให้กับบิดา มารดา ครู อุปัชฌายาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทั้งปวง เทอญ ฯ

อตุโล ภิกขุ

มงคลสูตร

เทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก ผู้หวังความสวัสดีได้คิดมงคลทั้งหลายกัน ขอพระองค์จงตรัสบอกมงคลอย่าง

สูงสุด พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสบอกมงคล ๓๗ ประการดังนี้.

๑. การไม่คบคนพาน คบบัณฑิต บูชาบุคคลผู้ควรบูชา

๒. การอยู่ในประเทศอันสมควร ความเป็นผู้มีบุญอันกระทำไว้ในกาลก่อน การตั้งตนไว้ชอบ

๓. ความเป็นผู้สดับมามาก การศึกษาศิลปวิทยาวินัยที่ศึกษาดีแล้ว วาจาที่บุคคลกล่าวดีแล้ว

๔. การบำรุงบิดา มารดา การสงเคราะห์บุตรและภรรยา การงานที่ไม่เสียหาย

๕. การให้ทาน การประพฤติธรรมการสงเคราะห์ญาติ การงาน ที่ปราศจากโทษ

๖. งดเว้นจากบาป ความสำรวมจากดื่มน้ำเมา ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย

๗. ความเคารพ ความถ่อมตน ความยินดีด้วยของมีอยู่ ความเป็นผู้รู้ อุปการะที่ท่านทำแล้วแก่ตน การฟังธรรมตามกาล

๘. ความอดทน ความเป็นผู้ว่าง่าย การเห็นสมณะทั้งหลาย การสนทนาธรรมตามกาล

๙. ความเพียร การประพฤติพรหมจรรย์ ความเห็นในอริยสัจจ์ ความทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

๑๐. จิตของผู้ถูกโลกธรรมครอบงำแล้วไม่หวั่นไหว จิตไม่เศร้าโศรก จิตที่ปราศจากกิเลสดังธุลี จิตที่เป็นแดนเกษม

เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทำมงคลดังที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ในที่ทุกสถาน ย่อมถึงความสวัสดีในที่สุด ข้อนั้นเป็นมงคลอันสูงสุดของเทวดาและมนุษย์เหล่านั้น

พุทธศาสนสุภาษิตพร้อมทั้งคำอธิบาย

๑. อตฺตา หเว ชิตํ เสยฺโย ชนะตนนั่นแลเป็นดี คำว่า "ตน" ในที่นี้ หมายถึงตัวตนและจิตใจ ได้ในคำว่า "อตฺตา นาม จิตฺตํ" การเอาชนะตนนั้น หมายถึงการเอาชนะจิตใจตน กล่าวโดยย่อ เช่น ชนะใจที่โลภ ชนะใจที่โกรธ ชนะใจที่หลง

๒. อปฺปมาโท อมตํ ปทํ ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย ความไม่ประมาท คือความไม่เลินเล่อ และความเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ

๓. กมฺมํสตฺเตสุ วิภชติ ยทิทํ หีนปฺปณีตตาย กรรมย่อมจำแนก สัตว์คือให้ทรามและปราณีต

"กรรม" คือการกระทำด้วยกายเรียกว่า "กายกรรม" ทำด้วยวาจาเรียกว่า "วจีกรรม" ทำด้วยใจเรียกว่า " มโนกรรม " รวมแล้วมีอยู่ ๒ อย่าง คือกรรมดี และกรรมชั่ว กรรม ๒ อย่างนี้ ย่อมจำแนกสัตว์และบุคคลให้เลวก็ได้ ให้ดีก็ได้ ตรงกับคำว่า " ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

๔. นสนฺติ กามา มนุเชสุ นิจฺจา กามทั้งหลายที่เที่ยงในมนุษย์ไม่มี

คำว่า "กาม" คือความใคร่ มี ๒ อย่าง คือวัตถุกาม วัตถุเป็นที่ใคร่อย่างหนึ่ง กิเลสกาม กิเลสเป็นเหตุใคร่ ได้แก่รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะสิ่งเหล่านี้ที่จะเที่ยงแท้ถาวรไม่มี มีการเกิดในเบื้องต้น มี

การเปลี่ยนแปลงในท่ามกลางและความเสื่อมไป ในที่สุด

๕. ขนฺติหิตสุขาวหา ความอดทนนำมาซึ่งประโยชน์สุข ความอดทนนั้น หมายถึงอดทนต่อ ความหนาว ความร้อน ความยากลำบากทั้งมวลในการประกอบกิจต่าง ๆ อดทนต่อคำแช่งด่าว่าร้ายของผู้อื่น และอดทนต่อความเจ็บป่วยต่าง ๆ นา ๆ

๖. จิตฺเตน นียติ โลโก โลกอันจิตย่อมนำไป คำว่า โลก ในที่นี้ หมายถึงสัตว์โลก คือสัตว์โลกนี่เองถูกจิตนำไป เพราะร่างกายของสัตว์โลกเป็นที่อาศัยของจิตใจ และจิตใจเป็นผู้บังคับบัญชาร่างกายให้แสดงออกมาทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ร่างกายจะทำสิ่งใดจะไปที่ไหน ถูกจิตเป็นผู้นำทั้งสิ้น

๗. ชยํ เวรํ ปสวติ–ผู้ชนะย่อมก่อเวร การต่อสู้กันด้วยกำลังกาย เช่นตีรันฟันแทงชกต่อยต่อสู้กันด้วยอาวุธต่าง ๆ นา ๆ ก็ดี ต่อสู้กันด้วยวาจา เช่น ทุ่มเถียงด่าว่ากันก็ดี ย่อมมีแพ้มีชนะบ้าง ผู้ชนะย่อมก่อเวร คือ ผู้แพ้ก็คอยหาโอกาสที่จะแก้ตัวอยู่เสมอ เพื่อแย่งเอาความชนะคืนมาด้วยประการต่าง ๆ ดังนี้

๘. นตฺถิ จิตฺเต ปสนฺนมฺหิ อปฺปกา นามทกฺขิณา เมื่อจิตเลื่อมใสแล้ว ทักขิณาทานชื่อว่าน้อย ย่อมไม่มี

การทำบุญสุนทานนั้น แบ่งออกเป็น ๓ อย่าง คือ วัตถุที่จะให้อย่าง ๑ ผู้รับทักขิณาทานอย่าง ๑ เจตนาที่จะให้อย่าง ๑ โดยเฉพาะเจตนานั้น ถ้าประกอบด้วยกาลทั้ง ๓ คือ ก่อนจะให้ก็มีจิตเลอมใส กำลังให้ก็มีจิตเลื่อมใส ครั้นให้แล้วก็มีจิตเลื่อมใส ทกขิณาทานนั้นจะมากบ้างน้อยบ้างก็ตาม ชื่อว่ามีผลมากมีอานิสงส์มาก

๙. นตฺถิ ขนฺธ สมา ทุกฺขา ทุกข์เสมอด้วยขันธ์ไม่มี ขันธ์มีอยู่ ๕ อย่างคือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ย่อลงเป็น ๒ คือรูปขันธ์ กับนามขันธ์ ที่ท่านกล่าวว่าเป็นทุกข์นั้น เนื่องจากมีความลำบากต่าง ๆ เช่นหิวข้าว กระหายน้ำ ปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ หนาว ร้อน เจ็บไข้ได้ป่วย เป็นต้น เมื่อขันธ์เกิดขึ้น ย่อมมีแก่ มีเจ็บ มีตายตามมา จึงไม่มีทุกข์อื่นใดที่จะยิ่งไปกว่าขันธ์

๑๐. มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา ธรรมทั้งหลายมี

ใจเป็นหัวหน้า คำว่า "ธรรม" หมายเอา "อกุศลธรรม" ความชั่ว กุศลธรรม ความดี ความประพฤติชั่วก็ตาม ความประพฤติดีก็ตาม ล้วนแต่มีใจเป็นผู้นำไปทั้งสิ้น

๑๑. อฏฺฐงฺคิโก จ มคฺคานํ เขมํ อมต คามินํ บรรดาทางทั้งหลายทางมีองค์ ๘ เป็นทางเกษมให้ถึงอมตธรรม

ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ไม่ใช่หนทางแห่งนิพพาน ส่วนทางที่ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ ความเห็นชอบ ๑ ดำหริชอบ ๑ เจรจาชอบ ๑ การงานชอบ ๑ เลี้ยงชีวิตชอบ ๑ เพียรโดยชอบ ๑ ระลึกชอบ ๑ ตั้งใจชอบ ๑ หรือเรียกว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" แปลว่า ทางสายกลาง ทางเหล่านี้แหละนำให้ถึงซึ่งอมตธรรม

๑๒. ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ความเป็นผู้อยู่ปราศสติ สัมปชัญญะ ความเลินเล่อ ความทอดธุระ ความไม่เอาใจใส่ ความมัวเมา ความไม่ระมัดระวัง เรียกว่า ความ ประ มาท ความประมาทดังกล่าวแล้ว เป็นทางแห่งความตาย คือ

ตายจากความดีความงาม ที่จะพึงได้พึงถึงและถึงความสลายแห่งชีวิตและร่างกาย ในเวลาไม่สมควร

๑๓. ทุกฺโข ปาปสฺส อุจฺจโย ความสั่งสมบาปนำทุกข์มาให้ ความชั่วที่เกิดจากกาย จากวาจา และจากใจ ชื่อว่าบาป การสั่งสมหมายถึงการทำบ่อย ๆ ประดุจน้ำที่เราตักใส่ในภาชนะ ทีละน้อยย่อมเต็มฉันใด บาปที่ทำไว้แม้ทีละน้อย ก็ย่อมนำทุกข์มาให้ฉันนั้น

๑๔. สาธุโข ปณฺฑิโต นาม ชื่อว่าบัณฑิตย่อมทำประโยชน์ ให้สำเร็จได้แล คำว่าบัณฑิต หมายถึงผู้มีปัญญา อันประกอบไปด้วย โลกิยะปัญญา และโลกุตตระปัญญา เมื่อจะคิด จะพูด จะกระทำ ก็ล้วนแต่เป็นความดีทั้งสิ้น บุคคลเหล่านี้ย่อมยังประโยชน์ให้สำเร็จได้ตามความปรารถนา ดังคำกล่าวที่ว่า "คบบัณฑิต ย่อมเป็นสิริมงคล"

๑๕.สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย ความสั่งสมบุญนำความสุขมาให้ "บุญ" คือเครื่องชำระจิตใจให้สะอาด หมายถึงคุณงามความดีที่จะพึงคิด พึงพูดพึงทำ ก่อนที่จะทำบุญพึงพิจารณาว่าเราเพร้อมหรือยัง เมื่อเราพร้อม

แล้วจึงค่อยทำ แม้จะทำทีละน้อย ๆ ก็ตาม เมื่อเราทำหลายครั้ง ก็เท่ากับว่าเราสั่งสมบุญไว้ทีละน้อย และบุญนั้นก็จะอำนวยความสุขให้แก่เราทีละน้อยเช่นเดียวกัน

๑๖. สพฺพํ เภทปริยนฺตํ เอวํ มจฺจาน ชีวิตํ ชีวิตของสัตว์เหมือนภาชนะดิน ซึ่งล้วนมีความสลายเป็นที่สุด ภาชนะดินที่ช่างปั้นขึ้นไว้ ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ หนา หรือบาง ดี หรือ ไม่ดี ประการใดก็ตาม ล้วนมีความแตกสลายในที่สุด ไม่มีภาชนะอันใด ที่จะจีรังยั่งยืนอยู่ได้ ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลาย จะเป็นชีวิตของพระมหากษัตริย์ก็ดี ของอำมาตย์ราชบริพาร ข้า ทาสก็ดี คนมั่งมียากจนค่นแค้นก็ดี ล้วนแตกดับไปด้วยกันทั้งสิ้น มฤตยูไม่เว้นผู้ใดไว้เลย

๑๗. สตฺโถ ปวสโต มิตฺตํ หมู่เกวียนเป็นมิตรของคนเดินทาง คนที่มีธุระกิจการงานน้อยใหญ่ที่จะต้องเดินทางไปต่างถิ่น ต่างประเทศ จะต้องอาศัยหมู่เกวียนหรือต่าง เป็นเครื่องบรรทุกสัมภาระไป จึงจะได้เดินทางไปด้วยความปลอดภัยฉันใด คนเราก็เหมือนกันจะต้องอาศัยซึ่งกันและกันฉันนั้น

๑๘. นเวย จนฺติสปฺปญฺญา ผู้มีปัญญาย่อมไม่ขอเลย ผู้ขอมีหลายประเภท เช่น ขอเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีวิต เราเรียกว่าขอทาน คนอยากได้อะไรของใครแล้วก็เที่ยวขอเอา เราเรียกว่าคนขี้ขอ คนสองจำพวกนี้เป็นคนไม่มีปัญญาที่จะหา จะซื้อ จะทำ คอยจะเบียดเบียนคนอื่นเขาให้ได้รับความเดือดร้อน ส่วนคนมีปัญญาเขาจะไม่ทำอย่างนั้น อยากได้สิ่งใดเขาก็หาเอาด้วยน้ำพักน้ำแรงของเขาเอง

๑๙.โมกฺโข กลฺยาณิยา สาธุ เปล่งวาจางามยังประโยชน์ให้สำเร็จ

วาจาคือ คำพูดที่เราเปล่งออกมาในคาถานี้หมายถึงวาจางาม ได้แก่คำพูดไพเราะอ่อนหวานนิ่มนวลประกอบไปด้วยประโยชน์ พูดสัจจริง พูดให้ถูกต้องตามกาลเวลา ถูกสถานที่ เหมาะสมแก่บุคคล ถ้าเราพูดอย่างนี้ ก็สามารถยังประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นให้สำเร็จได้

๒๐. วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ บุคคลจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

คนประสบทุกข์ในเรื่องใด เราต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรในเรื่องนั้น อย่างไม่ท้อถอย ก็สามารถจะผ่านอุปสรรค์ความทุกข์ยากไปได้ ดังคำโบราณกล่าวไว้ว่า "พายเถิดนะพ่อพาย ตะวันจะสาย สายบัวจะเน่า"

๒๑. อเวเรน จ สมฺมนฺติ เวรย่อมระงับด้วยไม่มีเวร

คำว่าเวรนั้น ได้แก่คนเราเจ็บใจ ว่ามันด่ามันว่าเรา มันตีเรา ข่มเหงเรา มันลักขโมยเรา มันเบียดเบียนเรา ฯลฯ ดังนี้ การเข้าไปยึดมั่นในการกระทำ หรือการพูดจาของคนอื่นที่กล่าวแล้วนี้ เราเรียกว่าจองเวร ถ้าเราจะให้อภัยต่อการกระทำและคำพูดอย่างนั้นเสีย เวรก็ย่อมระงับไม่เกิดขึ้น

๒๒. สทฺธา สาธุ ปติฏฺฐิตา ศรัทธาตั้งมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ

ศรัทธาคือความเชื่อ แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือเชื่ออย่างมั่นคงในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อกรรมเชื่อวิบากคือผลของกรรม เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตัว

เอง เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่หวั่นไหวคลอนแคลน ดังนี้ เรียกว่า "อจลสัทธา" ถ้าเชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง เรียกว่า "จุลสัทธา" ถ้าเชื่อมั่นคงเสียแล้ว ย่อมยังประโยชน์ให้สำเร็จ แก่ตน และบุคคลอื่น ได้ ตามความปรารถนา

หน้าที่ของอุบาสก–อุบาสิกา

ผู้ชายหรือผู้หญิงที่เข้าใกล้พระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เรียกว่าอุบาสก หรือ อุบาสิกา การเข้าใกล้นั้นหมายถึงการเข้าไปยึดถือเป็นสรณะคือที่พึ่งอันสูงสุด ไม่มีที่พึ่งอื่นยิ่งกว่าจนตลอดชีวิต ถ้าหากเขากลับทอดทิ้งพระรัตนตรัยไปถืออย่างอื่นยิ่งกว่านั้น ก็เชื่อว่าไตรย์สรณาคมของผู้นั้นขาดหรือทำลายไป ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นอุบาสก หรือ อุบาสิกา นอกจากการยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งดังกล่าวแล้ว ก็ต้องมีคุณสมบัติประกอบด้วย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นอุบาสก อุบาสิกาที่สมบูรณ์ คุณสมบัตินั้นมีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. มีศรัทธา

๒. มีศีล

๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือ เชื่อกรรม

๔. ไม่แสวงหาทักขิเณย บุคคลนอก พระพุทธ–ศาสนา

๕. บำเพ็ญทักขิณาทานแต่ในพระพุทธศาสนา

อนึ่ง ผู้ที่เป็นอุบาสก อุบาสิกา จะต้องเว้นจากการหาเลี้ยงชีพในทางที่ผิด ๕ ประการ คือ

๑. ขายเครื่องประหาร

๒. ขายมนุษย์

๓. เลี้ยงสัตว์ฆ่าเอาเนื้อขาย

๔. ขายน้ำเมา

๕. ขายยาพิษ

อุบาสก อุบาสิกาจะถึงซึ่งความวิบัติด้วยองค์ ๕ ประการ คือ

๑ ไม่มีศรัทธา

๒. ไม่มีศีล

๓. ถือมงคลตื่นข่าว ไม่เชื่อกรรม

๔. แสวงหาทักขิเณยบุคคลนอกพระพุทธศาสนา

๕. บำเพ็ญทักขิณาทานนอกพระพุทธศาสนา

อุบาสก อุบาสิขา มีหน้าที่ จะประกอบศาสนพิธี ดังนี้

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิมินา สักกาเรน พุทธัง อภิปูชยามิ—ม
อิมินา สักกาเรน ธัมมัง อภิปูชยามิ—ม
อิมินา สักกาเรน สังฆัง อภิปูชยามิ—ม

คำกราบพระรัตนตรัย

อรหัง สัมมา สัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะ-วันตัง อภิวาเทมิ

สะวากขาโต ภะคะวะตาธัมโม ธัมมังนะมัสสามิ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ

คำนมัสการพระรัตนตรัย

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัม-พุทธัสสะ (ว่า ๓ หน)

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุงวิสุง รักขะณัตถายะ ติสสะระเณนะสะหะปัญจะสีลานิยาจามิ—ม (ว่า ๓ หนเปลี่ยนเป็นทุติยัมปิ, ตติยัมปิ)

คำอาราธนาศีล ๘

มะยัง ภันเต วิสุงวิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะสะหะอัฏฐะสีลานิยาจามิ—ม (ว่า ๓ หนเปลี่ยนทุติยัมปิ, ตติยัมปิ)

คำอาราธนาศีลอุโบสถ

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะสะหะ อัฏฐัง คะสะมันนาคะตัง อุโบสถัง ยาจามิ— (ว่า ๓ หน)

คำอาราธนาธรรม

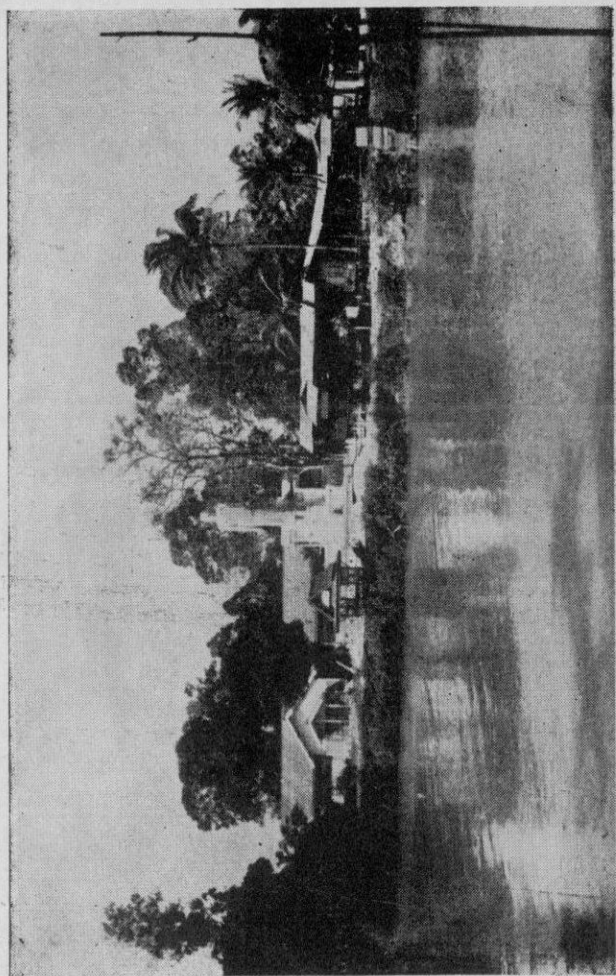
พรฺหมา จะโลกา ธิปะตี สะหัมปะตี กัต-อัญชะลี อันธิวะรังอะยาจาถะ สัตตาปะปริขัคคะขาติกา เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมังปะชัง ฯ

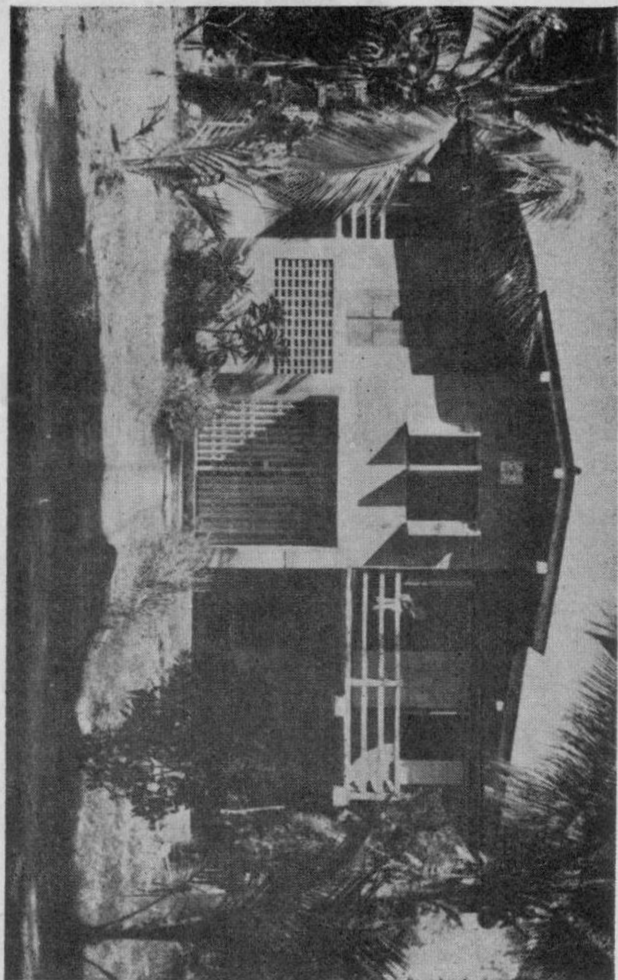
คำอาราธนาพระปริตร

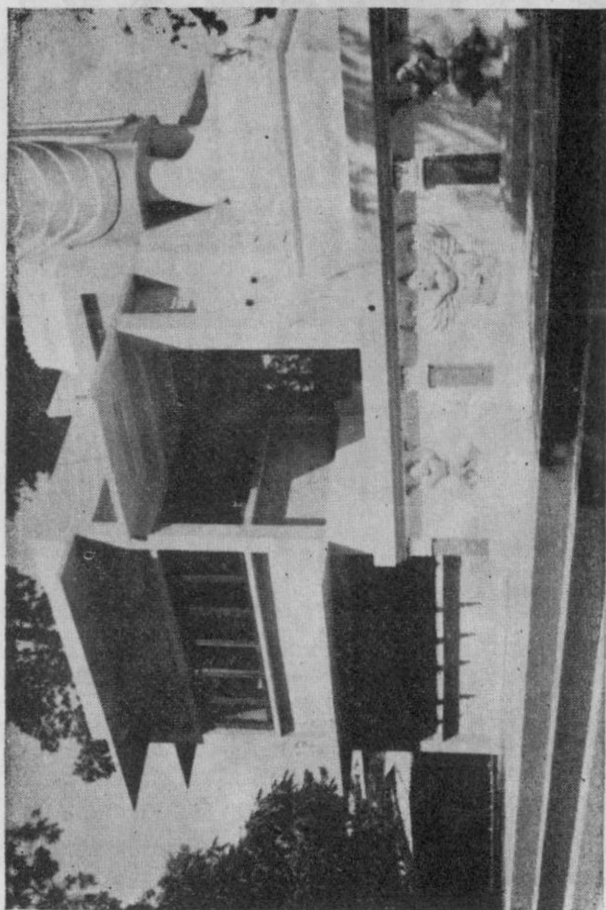
วิปัตติ ปฏิพาหายะ สัพพะ สัมปัตติ สิทธิยา สัพพะ ทุกขะ วินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง ฯ

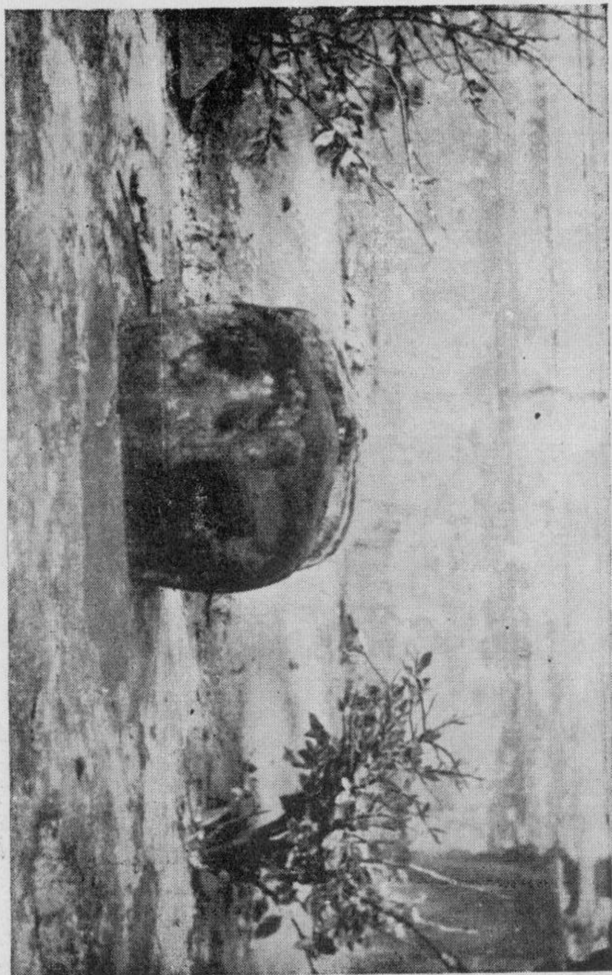
LOST

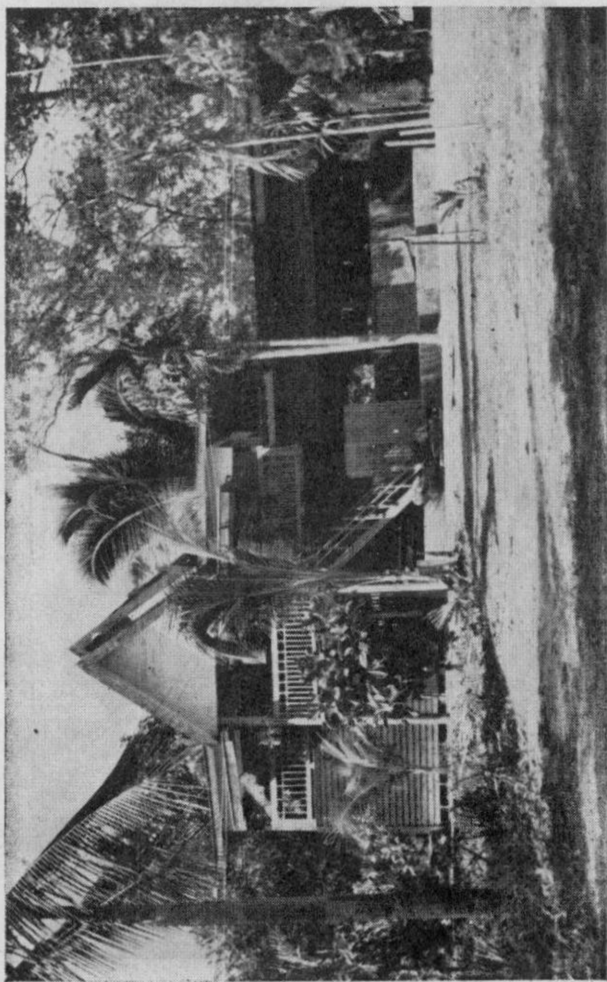
LOST

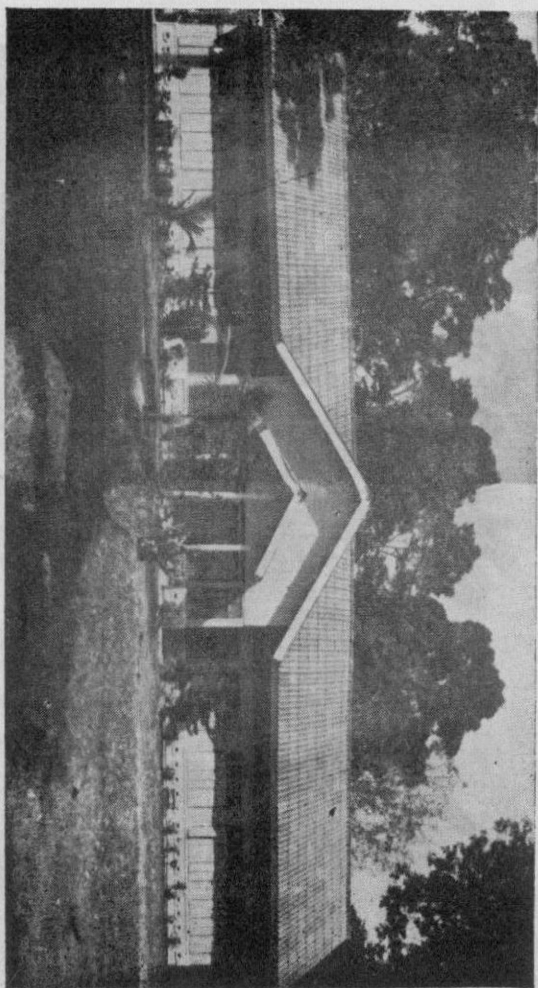

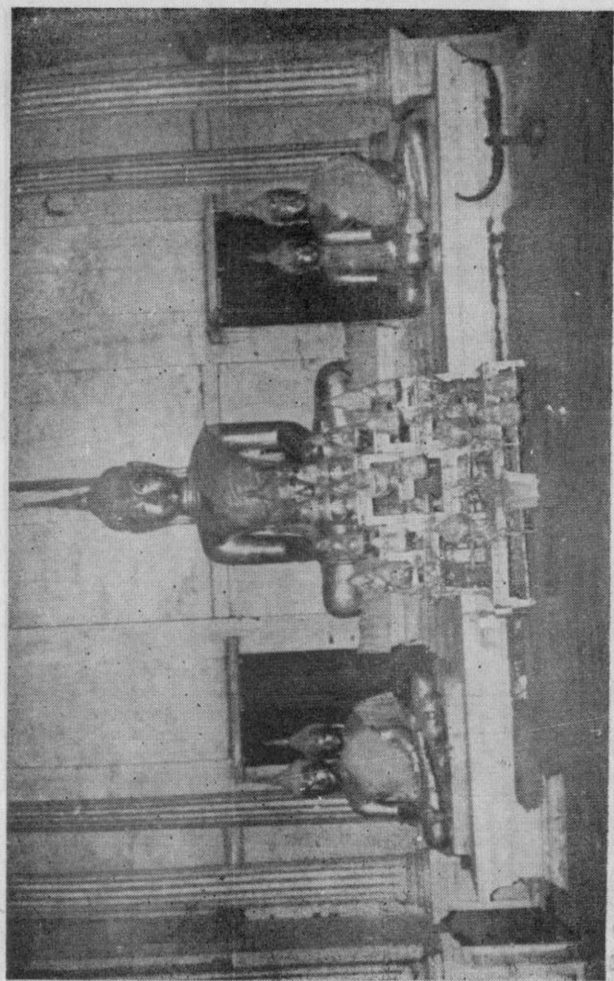

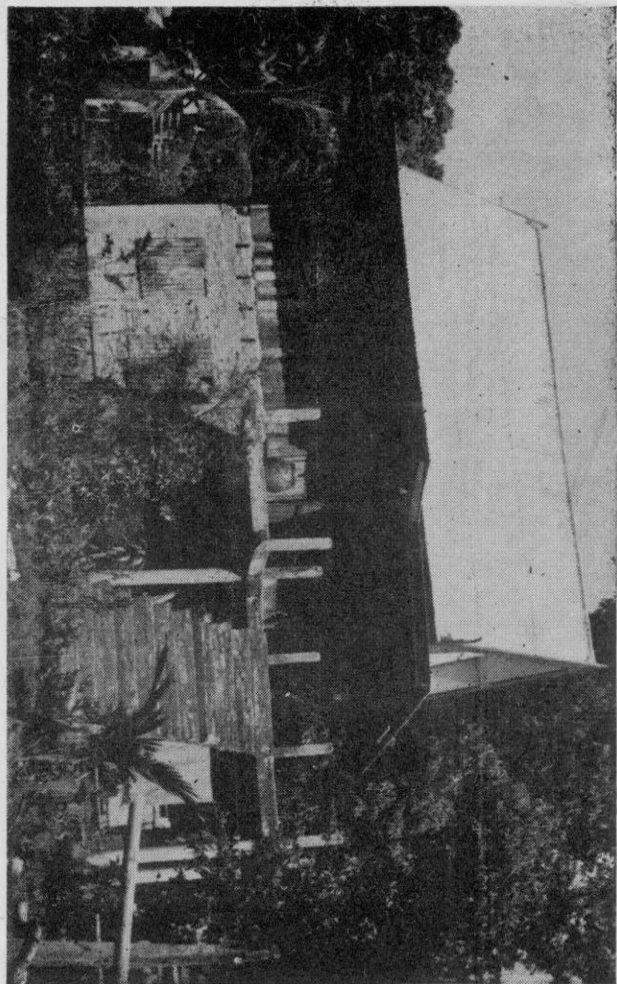

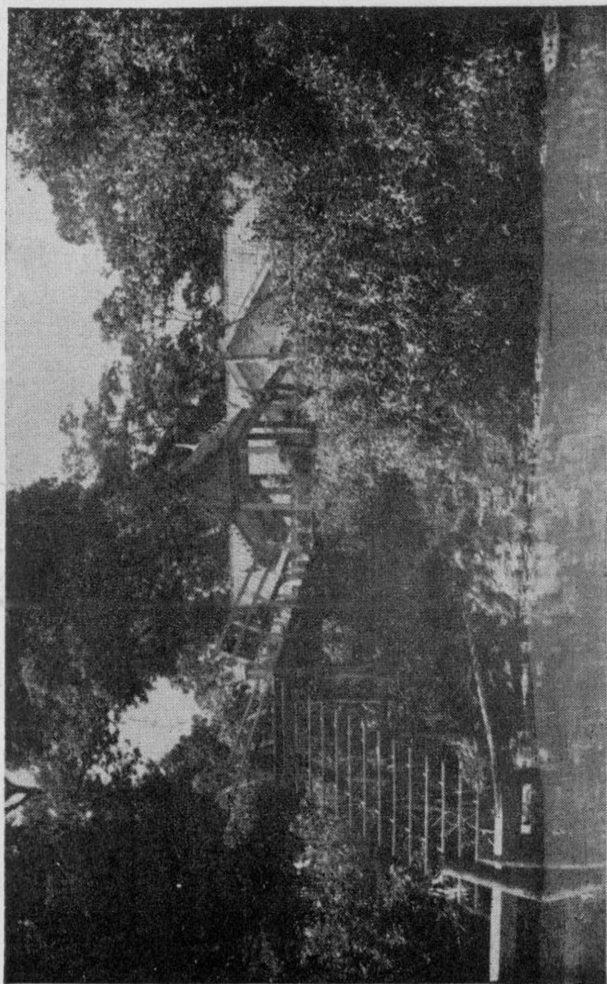

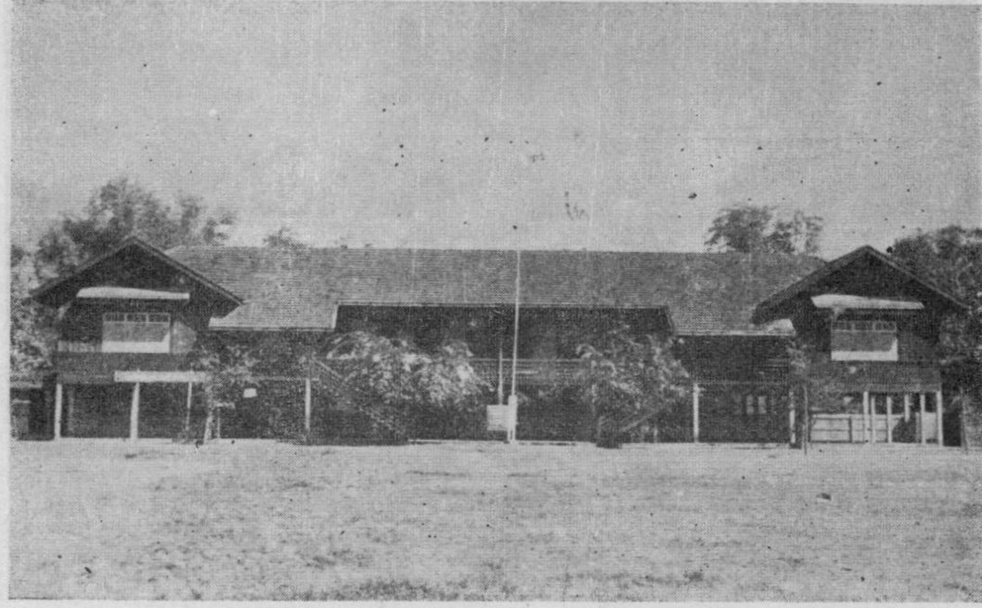

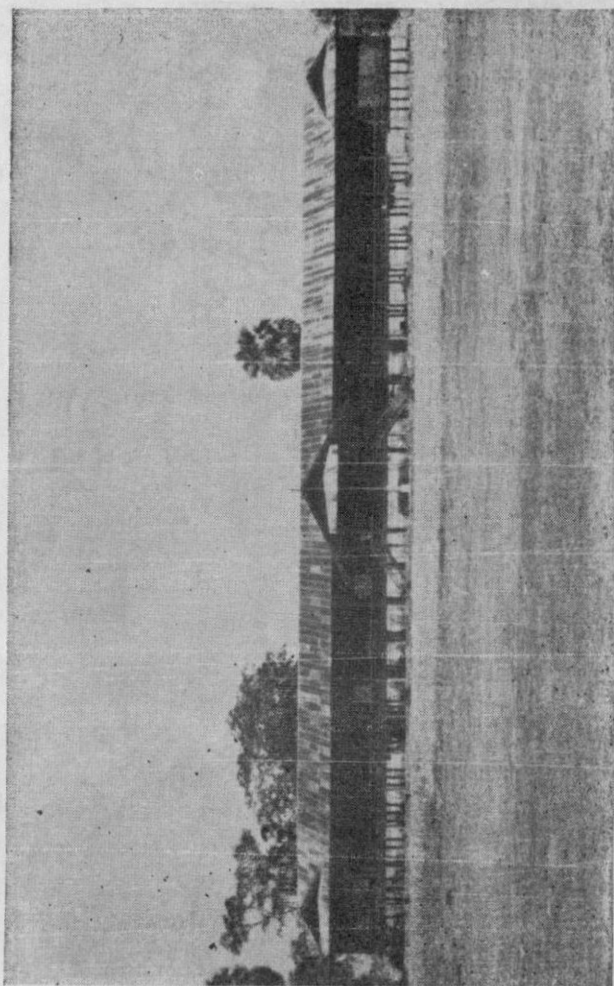

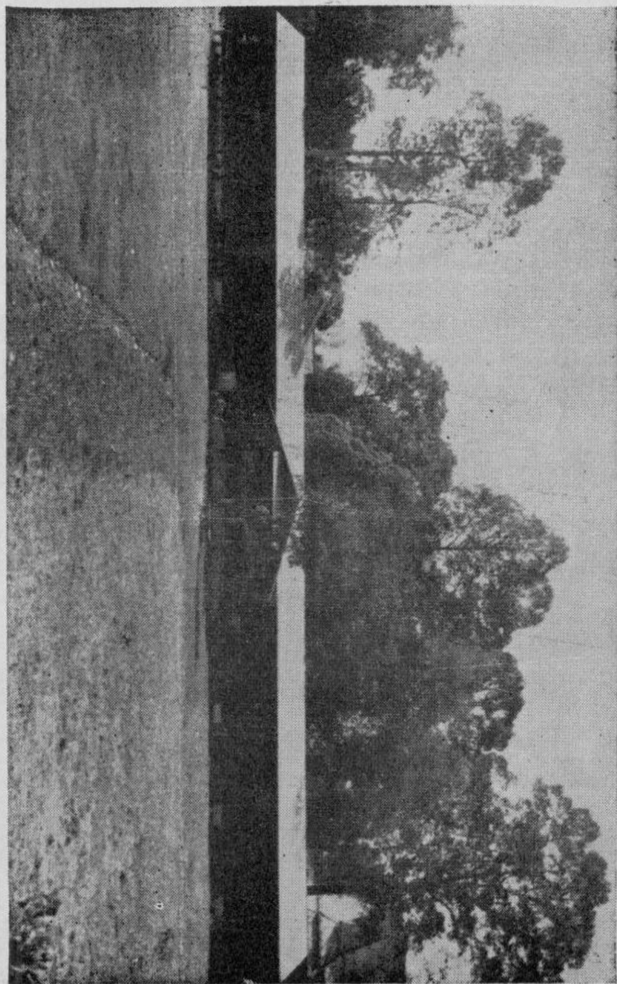

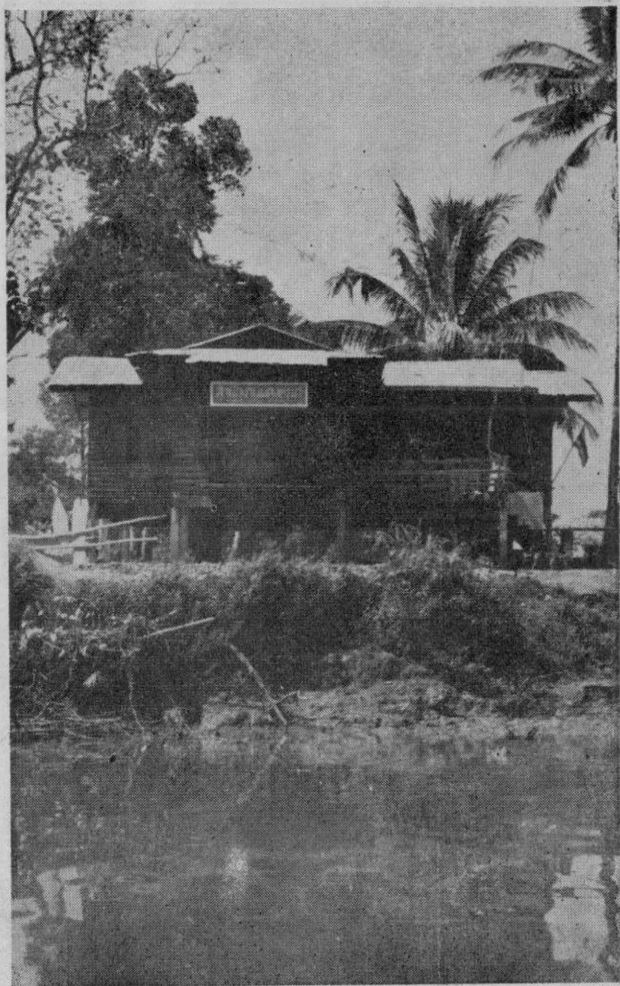

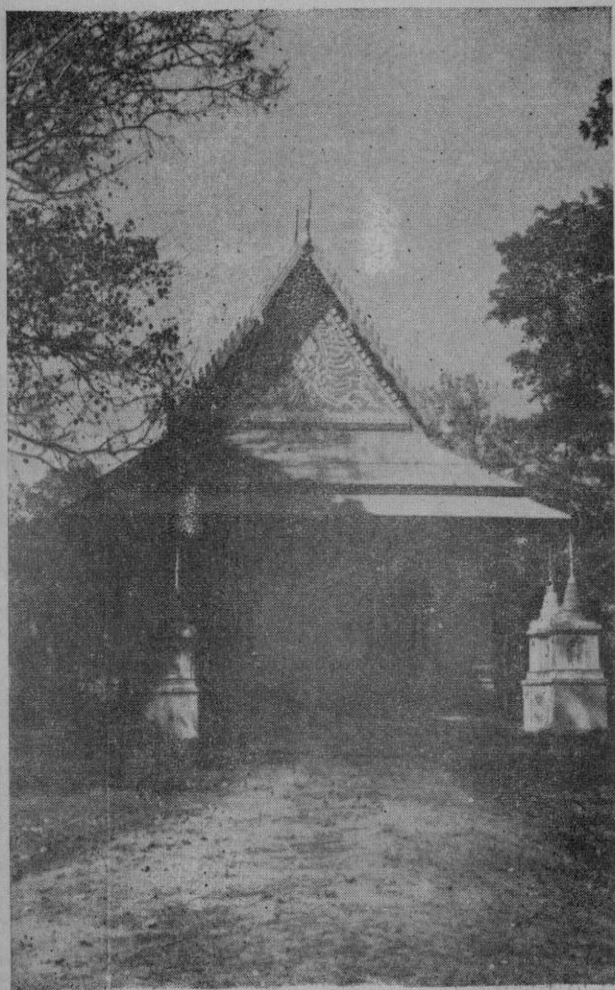

วิปัตติ ปฏิพาหายะ สัพพะ สัมปัตติ สิทธิยา
สัพพะ ภะยะ วินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง ฯ
วิปัตติ ปฏิพาหายะ สัพพะ สัมปัตติ สิทธิยา
สัพพะโรคะ วินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง ฯ

คำถวายทานสามัญ

สุทินนัง วะตะเม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ (ว่า ๓ หน ทุ.ติ)

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวาราน สังฆัสสะ โอโณ ชะยามะ สาธุโณ ภันเต สังโฆ, อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคันหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฏิกะจีวะรานิ สังฆัสสะ โอโนชะยามะ สาธุโณ ภันเต สังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฏิกะจีวะรานิ ปฏิค คันหาตุ อัมหากัญเจวะ มาตาปีตุ อาทีนัญจะ ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำถวายผ้ากฐินและเครื่องบริวาร

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กฐินทุสสัง สังฆสสะ โอโณขะยามะ สาธุโณ ภัณเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินทุสสัง ปฏิค คันหาตุปะฏิคะ เหตุวา ฯ อิมินาทุสเสน กะฐินัง อตคะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต จีวะรานิ สะปะรีวารานิ สังฆัสสะ โอโนขะยามะ สาธุโณ ภันเต สังโฆ เอตานิ จีวะรานิ สะปะริวารานิ ปฏิค คันหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัต-ตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำถวายเสนาสนะ

ยัคเฆ ภันเต สังโฆ ขานาตุ มะยังสังฆัสสะ จ ผาสุวิหารัง อากังขะ มานา วิหารทาเนจะ อานิสังสง สัมปั้สสะมานา อัตตะโน ขะนังปะริจะจะขิตะวา อิมัง เสนาสะนัง ปฏิค คันหาตุ ปฏิค เหตุวา ฯ ยะถาสุขัง ปริภุญขะตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำถวายข้าวพระพุทธ

อิมัง สูปะพะยัญชะนะ สัมปันนัง สาลีนัง โภชะนานัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ เทมิ ฯ

บทกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

ยังกิญจิ กุสะละ กัมมัง กัตตัพพัง กิริยัง มะมะ
กาเยน วาจานะ มะนะสา ติทะเส สุคะตัง กะตัง
เย สัตตา สัญญิโน อัตถิ เยจะ สัตตา อสัญญิโน
กะตังปุญญผะลัง มัยหัง สัพเพ ภาคี ภะวันตุเต
เย ตัง กะตัง สุวิทิตัง ทินนัง ปุญญะผลัง มะยา
เย จ อัตถะ นะชานันติ เทวา เตสัง นิเวทะยุง
สัพเพโลกัมหิ เย สัตตา ชีวันตา หาระเหตุกา
มะนุญญัง โภชะนัง สัพเพ ละภันตุ มะมะเจตสา ฯ

บทกรวดน้ำย่อ

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

๑. สพฺพปาปสฺสอกรณํ การไม่ทำบาปทั้งปวง
๒. กุสลสฺสูปสมฺปทา การสร้างกุศล
๓. จิตฺตปริโยทนํ การทำใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง

พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ จะเป็นในอดีตที่ล่วงมาแล้วก็ตาม ในปัจจุบันกาลนี้ก็ตาม หรือในอนาคตก็ตาม เมื่อประมวลคำสอนของท่านแล้ว จะเห็นได้ว่าท่านได้วางหลักคำสอนไว้เป็น ๓ ประการ ดังกล่าวไว้ข้างต้น บัดนี้จะได้อธิบายหลักคำสอนดังกล่าวแล้ว เพื่อเป็นแนวทางศึกษาและปฏิบัติต่อไป ดังนี้

๑. การไม่ทำบาปทั้งปวง คำว่าบาปนั้นแปลว่าความชั่ว หรือที่เรียกว่า อกุศล ทุจริต ท่านแบ่งไว้เป็น ๓ อย่าง คือ ทำด้วยกายเรียกว่ากายกรรม ทำด้วยวาจาเรียกว่าวจีกรรม ทำด้วยใจเรียกว่ามโนกรรม กายกรรมนั้นมี ๓ ประการ คือ พูดเท็จ ๑ พูดส่อเสียด ๑ พูดคำหยาบ ๑ พูดเพ้อเจ้อ ๑ มโนกรรมมี ๓ ประการ คือ อยาก

ได้ของเขา ๑ ปองร้ายเขา ๑ เห็นผิดจากคลองธรรม ๑

การทำบาปทั้งหลายดังกล่าวมานี้ เป็นเหตุทำตนให้เดือดร้อน และเป็นเหตุทำให้คนอื่นได้รับผลคือความเดือดเนื้อร้อนใจด้วย และเป็นเหตุทำให้สังคมไม่สงบเรียบร้อย เป็นการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ย่อมนำความทุกข์มาสู่กันและกัน หาความสงบสุขไม่ได้ ดังจะยกเรื่องในมงคลสูตรมาแสดงเป็นอุทาหรณ์ เพื่อเป็นเครื่องประกอบในเรื่องการทำบาป ดังนี้

ในกาลแห่งพระกัสสะปะสัมมาสัมพุทธเจ้า ภรรยาของอุบาสกผู้เป็นพระโสดาผู้หนึ่ง ประพฤตินอกใจสามี สามีเห็นการกระทำของภรรยา อย่างแน่ชัด แล้ว จึงพูดว่า ทำไมเธอจึงทำอย่างนี้ นางกล่าวว่าถ้าฉันได้ทำอย่างนั้นจริงแล้ว ขอให้สุนัขตัวนี้จงรุมกัดฉันเถิด เมื่อนางสิ้นอายุไปแล้ว ด้วยโทษแห่งบาปกรรมที่ตนทำไว้ จึงได้ไปบังเกิดเป็นนางเวมานิกเปรตอยู่ที่สระกัณณะมุณฑะ ได้เสวยสมบัติในเวลากลางวัน และได้เสวยทุกข์ในเวลากลางคืน ฝ่ายพระเจ้าพาราณสี ได้เสด็จประพาสป่า เพื่อทรง ล่าเนื้อได้เสด็จไปถึงสระกัณณมุณฑะ ซึ่งเป็นที่อยู่ของนางเวมา-

นิกเปรตนั้น พระราชาทรงร่วมอภิรมย์กับนางนั้น เพราะนางนั้นได้ล่อลวงให้พระราชาหลงเชื่อ ครั้นอยู่ร่วมกันมานานพอสมควร พระราชาก็ทรงทราบว่านางมิใช่คนธรรมดา เป็นเวมานิกเปรต ในวันหนึ่งพระราชาได้เสด็จไปตามหลังนางโดยมิให้นางเห็น แล้วประทับยืนอยู่ในที่ไม่ไกลนัก มองเห็นสุนัขตัวหนึ่งวิ่งออกมาจากสระแล้วเข้ากัดนางเป็นพัลวัล พระราชาจึงเอาดาบที่ถือมาฟันสุนัขตัวนั้นขาดออกเป็นสองท่อน สุนัขนั้นกลับกลายเป็นสองตัว พระราชาเอาดาบฟันลงไปที่สุนัขทีไร สุนัขนั้นก็จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกที ๆ จนมีจำนวนถึง ๑๖ ตัวรุมกัดนางอยู่ไม่สร่างซา นางจึงกล่าวแก่พระราชาว่า พระองค์อย่าได้ทำเช่นนั้นเลย ขอพระองค์จงถ่มเขฬะลงบนพื้นดินแล้วขยี้ด้วยพระบาทเถิด พระราชาก็ได้ทรงทำตามที่นางนั้นบอก สุนัขทั้งหลายก็หายไปหมดสิ้น แล้วพระราชาก็ได้เสด็จหนีนางนั้นไป

๒. การสร้างกุศล คำว่ากุศลนั้นแปลว่าความฉลาด คือฉลาดในการทำความดี ความดีนั้นมีมากมายหลายอย่าง เช่นความขยันหมั่นเพียรในกิจการงาน กิริยา

มารยาทเรียบร้อย เจรจาไพเราะอ่อนหวาน ความโอบอ้อมอารี ความเมตตากรุณา การให้ทานรักษาศีล การเจริญภาวนา เหล่านี้เป็นต้น กล่าวโดยใจความก็มี ๓ อย่าง คือ ทำความดีด้วยกาย ๑ ทำความดีด้วยวาจา ๑ ทำความดีด้วยใจ ๑ การทำความดีด้วยกายนั้นมี ๓ อย่างคือ ไม่ฆ่าสัตว์ ๑ ไม่ลักทรัพย์ ๑ ไม่ประพฤติผิดในกาม ๑ การทำดีดวยวาจานั้นมี ๔ อย่าง คือ ไม่พูดเท็จ ๑ ไม่พูดส่อเสียด ๑ ไม่พูดหยาบคาย ๑ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ๑ การทำความดีด้วยใจนั้นมี ๓ อย่างคือ ไม่โลภอยากได้ของเขา ๑ ไม่พยาบาทปองร้ายเขา ๑ เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม ๑

มูลเหตุแห่งการสร้างกุศล หรือเรียกว่าทำความดี ดังกล่าวมานี้ เป็นเหตุทำคนและบุคคลอื่นให้ได้รับความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันด้วยความสงบเรียบร้อย นำสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ การสร้างความดีดังกล่าวมานี้ บางอย่างก็ให้ผลทันตาเห็น บางอย่างอาจไม่ให้ผลในทันทีทันใด แต่จะให้ผลในภายหลังไม่เร็วก็ช้า เปรียบเสมือนปลูกต้นไม้

ย่อมจะไม่ได้รับผลในทันที แต่ย่อมได้รับผลในภายหน้า ดังจะได้ยกนิทานมาแสดงไว้พอเป็นนิทัศนะ อุทาหรณ์ ประกอบ เรื่องทำความดี ดังนี้

ในสมัยหนึ่งในกรุงราชคฤห์ มีช่างจัดดอกไม้คนหนึ่งชื่อ สุมนะ เขามีหน้าที่หาดอกไม้ไปถวายพระเจ้าพิมพิสารวันละ ๘ ทะนานทุก ๆ วัน ในวันหนึ่งเขาถือดอกไม้จะเข้าไปถวายแด่พระราชาเช่นเคย ในระหว่างทางได้พบพระศาสดาพร้อมด้วย หมู่ พระภิกษุสงฆ์ บริวารแวดล้อม เปล่งพระฉัพพรรณรังษีเสด็จเข้าไป สู่พระนครเพื่อบิณฑบาต จึงบังเกิดความเลื่อมใสยิ่ง พร้อมทั้งคิดว่าเราจะไม่นำดอกไม้เหล่านี้ไปถวายพระราชา แม้ว่าพระราชาจะฆ่าเราหรือเนรเทศเราเสียก็ตามที อีกอย่างหนึ่งพระราชาก็ได้พระราชทานทรัพย์พอเลี้ยงชีวิต อยู่เท่านั้น ก็ถ้าเรานำเอาดอกไม้เหล่านี้ไปถวายแด่องค์พระ-ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วไซร้ จะมีผลอันยิ่งใหญ่กว่านั้นมากนัก เมื่อคิดดังนั้นแล้วจึงโปรยดอกไม้ทั้งหมดล้อมรอบองค์พระศาสดาเป็นการถวายสักการะบูชาทั้งด้านข้างทั้งสองและด้านหลัง ปรากฏว่า เมื่อพระศาสดาเสด็จไป

ในทางใด ดอกไม้ก็แวดล้อมองค์พระศาสดาอยู่เช่นนั้น เป็นที่อัศจรรย์ยิ่ง ประชาชนก็พากันโห่ร้องโบกธงแวดล้อมแห่แหนเที่ยวไปกับพระองค์ ฝ่ายนายมาลาการบูชาชมเชยถวายบังคมพระศาสดาแล้ว ก็ถือเอากระเช้าเปล่ากลับไปสู่เรือน ถูกภรรยาถามว่าทำไมจึงถือเอากระเช้าเปล่ากลับมา เอาดอกไม้ไปไว้ที่ไหนเสีย เขาจึงบอกว่าฉันเอาดอกไม้ไปบูชาพระศาสดาเสียแล้ว ภรรยาจึงถามเขาอีกว่า แล้วท่านจะทำอย่างไรแด่พระราชา เขาจึงกล่าวว่าพระราชาจะฆ่าจะเนรเทศฉันเสียก็ตามเถิด ฉันขอยอมสละชีวิตเพื่อบูชาพระศาสดา ฝ่ายภรรยาของเขาเป็นคนไม่เลื่อมใสในพระศาสดา จึงได้ด่าว่าสามีต่าง ๆ นาๆ ความพินาศต่าง ๆ ก็จะพึงมีแก่ฉันด้วยเพราะกรรมที่ท่านทำแล้วนี้ กล่าวดังนี้แล้วนางก็พาพวกลูกไปเฝ้าพระราชา ทูลคำที่นางและสามีโต้เถียงกัน เพราะการกระทำของสามี ว่าการกระทำอย่างนี้เป็นความผิดของเขาคนเดียว หม่อมฉันและลูก ๆ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยขอพระองคได้ทรงทราบ ว่าบัดนี้หม่อมฉันได้แยกทางกับเขาแล้ว พระเจ้าพิมพิสารทรงได้สดับคำนั้นแล้ว ทรง

พระดำริว่า หญิงนี้เป็นคนอันธพาลแท้ๆ ไม่มีความเลื่อมใสศรัทธาแม้แต่น้อย จึงแกล้งทำเป็นกริ้ว ตรัสว่าจริงอย่างเธอว่าหรือ "จริงอย่างนั้นพระเจ้าข้า" จึงตรัสว่า "ฉันจะลงโทษเขาตามสมควร ขอให้เธอจงกลับไปก่อนเถิด" หญิงนั้นก็ทูลลากลับไป พระราชาจึงเสด็จไปสู่สำนักของพระศาสดา พระศาสดาทรงทราบในความเลื่อมใสแห่งจิตของพระราชาแล้ว เพื่อเป็นที่จะทรงยกย่องคุณความดีของนายมาลาการนั้นให้ปรากฏ พระองค์จึงได้ทรงเสด็จไปในที่ต่าง ๆ โดยมิได้ทรงประทานบาตรแก่ใครๆ ครั้นเมื่อเสด็จไปถึงยังท้องสนามหลวง จึงได้ทรงประทานบาตรนั้นแก่พระราชา พระเจ้าพิมพิสารทรงถวายพระกระยาหารอันประณีตแก่พระศาสดา ครั้นเมื่อพระศาสดาทรงเสวยและกระทำอนุโมทนาแล้ว ได้เสด็จไปยังพระวิหารเข้าสู่พระคันธกุฎี ครั้งนั้นดอกไม้ทั้งหลายก็ได้ลอยตามพระศาสดาไป เมื่อพระองค์ประทับหยุดยืน ดอกไม้นั้นก็หยุดอยู่กับที่ เมื่อเสด็จเข้าไปในพระคันธกุฎีก็ตกลงประดับอยู่ที่ซุ้มประตูนั้น พระราชาทรงเห็นเป็นอัศจรรย์ยิ่ง ครั้นเมื่อเสด็จกลับสู่นิเวศแล้ว ได้รับสั่งให้เรียก

มาลาการนั้นเข้ามาเฝ้า แล้วทรงพระราชทานช้าง, ม้า, ทาสา, ทาสี, อีกนารีพร้อมด้วยเครื่องประดับ บ้านส่วยกหาปณะพันหนึ่ง และเครื่องประดับ ชื่อมหาลาธน์แก่เขาเป็นเอนกประการ พระศาสดาเสด็จไปสู่พระวิหาร พระอานนท์ได้ทูลถามว่า "วิบากกรรมจักมีอย่างไรแก่นายมาลาการบ้างหนอ ?" พระองค์ได้ตรัสว่า "อานนท์มาลาการนี้สละชีวิตเพื่อเรา ทำการบูชาเราด้วยดอกไม้ จักไม่ไปสู่ทุคติตลอดแสนกัลป์ ท่องเที่ยวไปในเทวโลกและมนุษย์โลก ในที่สุดจักได้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านามว่า "สุมนะ" ดังนี้ และตรัสคาถาว่า

บุคคลทำสิ่งใดแล้ว ไม่เดือดร้อนในภายหลัง
มีปีติ, มีใจดี ย่อมเสวยเฉพาะวิบากของสิ่งใด
สิ่งนั้นแหละที่บุคคลทำแล้วเป็นความดี

๓. การทำใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง คำว่าจิต หรือใจนี้ เป็น ที่ ตั้ง เป็นที่ก่อขึ้นแห่งอารมณ์ทั้งปวง เป็นนามธรรมไม่มีรูปร่างขอบเที่ยวไปในที่ไกล ๆ ไปดวงเดียวไม่มีเพื่อน จิตเดิมที่เป็นธรรมชาติผุดผ่อง แต่ต้อง

เศร้าหมองเพราะอุปกิเลสที่จรมา เพราะฉะนั้นเครื่องเศร้าหมองของจิตหรือใจก็คืออุปกิเลสนั่นเอง ท่านแบ่งไว้ ๑๖ อย่าง คือ อภิชฌาวิสมโลภะ ละโมภไม่สม่ำเสมอคือความเพ่งเล็ง ๑ โทสะร้ายกาจ ๑ โกธะโกรธ ๑ อุปนาหะ ผูกโกรธไว้ ๑ มักขะ ลบหลู่คุณท่าน ๑ ปลาสะ ตีเสมอ คือยกตนเทียมท่าน ๑ อิสสาริษยาคือเห็นเขาได้ดีทนอยู่ไม่ได้ ๑ มัจฉะริยะ ตระหนี่ ๑ มายา มารยาคือเจ้าเล่ห์ ๑ สาเถยยะโอ้อวด ๑ ถัมภะ หัวดื้อ ๑ สารัมภะแข่งดี ๑ มานะถือตัว ๑ อติมานะ ดูหมิ่นท่าน ๑ มทะมัวเมา ๑ ปมาทะ เลินเล่อ ๑ เมื่อกล่าวโดยย่อแล้ว ก็มี ๓ อย่าง คือ ความโลภ ๑ ความโกรธ ๑ ความหลง ๑ อธรรมข้อใดข้อหนึ่งครอบงำจิตใจแล้ว ก็ทำให้เศร้าหมองไปตามอธรรมนั้น ๆ เมื่อจิตใจเศร้าหมองแล้ว ก็นำทุกข์มาให้ฉะนั้นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ท่านจึงกล่าวว่าพึงชำระจิตใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง ก็เพื่อจะแก้ให้บุคคลได้พ้นจากทุกข์นั้นเอง วิธีที่จะชำระจิตใจให้หมดจดนั้น เราต้องพิจารณาตรวจตราให้รู้แน่ชัดเสียก่อนว่า จิตของเราประกอบด้วยกิเลสชนิดไหนก่อน เช่นจิต

ของเราประกอบด้วยราคะ มีปกติรักสวยรักงาม ก็ให้ฝึกด้วยการพิจารณากายคตาสติ หรือ อสุภกัมมัฏฐาน หากจิตของเราประกอบด้วยโลภะ คือปกติอยากได้ของเขา ตระหนี่เหนียวแน่น ก็ฝึกด้วยการให้ทานเผื่อแผ่เจือจานแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายตามสมควร จิตของเราประกอบไปด้วยโทสะ มีปกติหงุดหงิดโกรธง่าย ก็ฝึกด้วยการเจริญเมตตากรุณา จิตประกอบไปด้วยโมหะ มีปกติเขลางมงาย ก็ฝึกด้วยการไต่ถามเล่าเรียน เจริญกัมมัฏฐาน การฝึกจิตดังกล่าวโดยย่อนี้ สามารถที่จะชำระใจของตนให้สะอาดหมดจดจากมลทินต่าง ๆ มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้นได้ เปรียบเสมือนเสื่อผ้าหรือภาชนะของเราสกปรกเมื่อเราพิจารณาดูเหตุของการสกปรกแล้ว เราก็เอาสบู่หรือสิ่งต่าง ๆ ชำระล้างให้หายสกปรกได้ เพื่อเป็นเครื่องประกอบในเรื่องนี้ จะขอยกนิทานในมงคลสูตรมาแสดงไว้เป็นอุทาหรณ์ ดังนี้

ในอดีตกาลครั้งหนึ่ง ในกรุงพาราณสี มีพระราชาทรงพระนามว่า "กิตวาส" พระโอรสของพระองค์ทรงพระนามว่า "ทุฏฐกุมาร" เป็นอุปราช ในการที่

พระราชโอรสนั้นประสูติ พวกโหรได้ทำนายว่า พระราชกุมารนี้ หากไม่ได้น้ำที่ควรดื่มแล้วจักต้องสิ้นพระชนม์เป็นแน่แท้ พระราชาครั้นได้สดับดังนั้นแล้ว จึงรับสั่งให้สร้างสระโบกขรณีไว้ที่ประตูพระนครทั้ง ๔ ทิศ ตลอดจนภายในพระนคร เนื่องจากทรงกลัวว่าพระโอรส จักสิ้นพระชนม์เพราะไม่ได้น้ำที่ควรดื่ม และรับสั่งให้สร้างประรำไว้ในที่ทั้งหลาย มีทาง ๔ แพร่งเป็นต้น ให้ตั้งภาชนะที่ควรดื่มไว้ ต่อมาวันหนึ่ง อุปราชได้เสด็จไปสู่พระราชอุทยานแต่เช้าตรู่ ทรงได้พบพระปัจเจกพุทธเจ้าในระหว่างทาง ฝ่ายมหาชนผู้ไปกับอุปราชนั้น เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้าแล้ว ก็ประกอบอัญชลีกราบนมัสการสรรเสริญต่างๆ นา ๆ อุปราชทรงกริ้วตรัสว่า มหาชนนี้มากับคนเช่นเรายังประคองอัญชลี กราบ นมัสการ และสรรเสริญสมณะโล้นเช่นนี้ได้แล้วเสด็จลงจากหลังช้าง จับบาตรที่อยู่ในมือของพระปัจเจกพุทธเจ้า ทิ้ง ลงบน พื้น ดินแล้วเหยียบย่ำเสียพร้อมทั้งภัตตา หาร ทำให้เป็นจุณวิจุณไปด้วยการขยี้ด้วยพระบาทของพระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้าแลดูหน้าพระอุปราชนั้นด้วยคิดว่า "สัตว์ผู้นี้ฉิบหาย-

แล้วหนอ" ขณะนั้นอุปราชจึงตำรัสว่า "สมณะ ข้าพเจ้านี้เป็นโอรสของพระเจ้ากิตวาส ชื่อทุฏฐกุมาร ท่านโกรธข้าพเจ้า มองดูข้าพเจ้า จักทำอะไรข้าพเจ้าได้" พระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นผู้ขาด อาหาร ได้เหาะไปสู่เงื้อม เขา ชื่อนันทมูลกะแล้ว ในขณะนั้นเอง กรรมอันชั่วช้าปรากฏแก่อุปราชแล้ว ท้าวเธอมีความเร่าร้อนในร่างกายเกิดขึ้นด้วยทรงรู้สึกว่า "เราร้อน" และล้มลง ณ ที่นั้นเอง น้ำที่ควรดื่มมีเท่าไรก็เหือดแห้งไปหมดแม้น้ำในเหมืองและที่อื่นๆ ก็แห้งหมดเช่นกัน ท้าวเธอไม่ได้ดื่มน้ำที่ควรดื่มก็สิ้นพระชนม์ในที่นั้นเองแล้วไปบังเกิดในอเวจี อุปราชนั้นเป็นคนพาล หลงแล้วด้วยโมหะ ถูกความโกรธเข้าครอบงำ จึงทำให้จิตใจขุ่นมัวติดอยู่ด้วยมณทิล ย่อมประสบทุกข์เป็นอันมาก ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

ส่วนพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ท่านได้ชำระจิตใจของท่านให้ปราศจากมณทิลเครื่องเศร้าหมองแล้ว จึงประสบสุขตลอดกาล.

พิมพ์ที่ นวชาติการพิมพ์ 40/7 เยื้อง ร.ร. วัฒนศึกษา วุฒากาศ
ตลาดพลู ธนบุรี สุชาติ ศิริโท ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
2514